

**HNPI – Hortobágyi Nemzeti Park
Látogatóközpont
bemutatóhely-fejlesztés**

forgatókönyv

2017. január 31.

Általános bevezető

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság hazánk első és máig legnagyobb kiterjedésű nemzeti parkjának természetvédelmi kezelő szervezeteként 1973. január 1-én alakult. A HNPI jelenlegi működési területe magába foglalja az Észak-alföldi Régió három megyéjét (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok), ahol ellátja a védett és fokozottan védett természeti értékek, védett és fokozottan védett természeti területek, a Natura 2000 területek, valamint a nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó területek és értékek természetvédelmi kezelésével kapcsolatos kezelési, bemutatási, kutatási és monitorozási feladatokat.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kiemelt bemutatóterülete a Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpont. A látogatóközpont számos lehetőséget kínál –természetvédelmi kiállítás, tájékoztatás Hortobágy látnivalóiról és turisztikai szolgáltatásairól, kézműves termékek vására szakmai rendezvények helyszínének biztosítása, kerékpárkölcsonzés – a nemzeti parkba érkező látogatók számára. A programok sokszínűségéből eredően a Hortobágy a belföldi turizmus egyik kiemelt célpontja. A létesítmény központi, eligazító szerepet tölt be a térségben. A magas látogatószámból adódóan igény mutatkozik a szakmai tartalmak játékos formában történő bemutatására. Az élményszerzés bővítése céljából interaktív játékok és táblák kerülnek kihelyezésre koncentráltan olyan kültéri helyszínekre, amelyek nem érintik sem a rendezvényhelyszínt, sem a bővítésre tervezett játszótér.

Az információs táblák és az interaktív elemek megtervezésekor az alábbi szempontokat vettük figyelembe:

- stabilak, állékonyak legyenek,
- az egyes tartalmak szakvezetés nélkül is könnyen érthetőek, értelmezhetőek legyenek,
- élménydús, interaktív elemekkel ismertessük a fő témaköröket, hogy a látogatók aktív résztvevői lehessenek a bemutatásnak,
- a játékokat úgy alakítsuk, hogy azt felnőtt és gyerek egyaránt megértse és élvezze, az információátadás mindkét korosztály számára könnyen befogadható legyen.

1. Üdvözlő és tájékoztató tábla– interaktív tábla

Cél: A nemzeti park központi szerepét betöltő létesítményét látogatók széleskörű tájékoztatása a térség további látnivalóiról, programlehetőségeiről. Kiemelt szempont az interaktív elemek használatával történő figyelemfelkeltés, további helyszínek felkutatását célzó ösztönzés.

Grafikai megjelenítés:

- A tábla tartalmához, illetve az interaktív elemhez illő háttérgrafika.
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság térképes ábrázolása jelenik meg a kiemelt célpontok feltüntetésével.
- Az interaktív elemhez kapcsolódó látnivalók fényképes formában kerülnek ábrázolásra.

Szöveges tartalom vázlatos ismertetése:

Köszöntünk a Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontjában!

Hazánk első nemzeti parkja nemzetközi viszonylatban is kiemelt értékeivel kápráztatja el az idelátogatókat. Világörökségi helyszíneként a Hortobágy természeti és kulturális kincsei egyedülállóak. Kutasd fel a legértékesebb látnivalókat, hogy részese lehess az örökségnek!

Interaktív elemek:

- Helyszínforgató
A táblában 11 db forgatható hasáb kap helyet. Minden hasábhöz a térképen szereplő helyszíntől kiinduló grafikus elem/vonal vezet. A mozgó elemek három oldalán az egyes helyszínekhez kötődő látnivalók fotói jelennek meg. A látogató a táblához érkeve a hasábok forgatásával megismerkedhet a térség vonzó célpontjaival, és kedvet kaphat azok felkutatására.

Megjelenítendő célpontok:

- Hortobágyi vadaspark - Malomházi tanösvény
- Hortobágy-halastavi tanösvény
- Tisza-tavi Vízi Sétány
- Szálkahalmi tanösvény

- Egyek-pusztakócsi bemutatóterület
- Andaházi tanösvény
- Fecskeház erdei iskola
- Tiszakürti Arborétum
- Bátorligeti Ősláp
- Cégénydányádi Kastélypark
- Jászberényi Sasközpont

2. Fészkelődő – interaktív tábla

Cél: A természetben előforduló, egyedi fészektípusok és az hozzájuk kötődő madárfajok interaktív formában történő bemutatása.

Grafikai megjelenítés:

- Tartalomhoz illeszkedő, semleges háttérgrafika.
- A tábla két szélén az egyes fészektípusok grafikus képe jelenik meg.
- Az interaktív elemekhez kapcsolódó játékokban szereplő madárfajok és fiókáik grafikusán kerülnek megjelenítésre.

Szöveges tartalom vázlatos ismertetése:

A hazánkban fészkelő védett madárfajok megjelenésük és életmódjuk tekintetében is rendkívül sokszínűek. Élőhely igényeiktől és költési szokásaiktól függően az egyes fajok költőhelyei igen változatos képet mutatnak. Ismerd meg, melyek a legkülönlegesebb fészektípusok!

A füzesekhez, nádasokhoz kötődő **függőcinege** vízpartok fűzfáinak lelógó ágain építi fészket. A nádból és gyékényből szőtt költőhely bokszesztyúszerűen csüng a magasban. Benne átlagosan 5-8 fióka fejlődik.

A homokbányákat és a nyílt területek löszfalait gyakran színpompás **gyurgyalag**családok foglalják el. Az akár több 10 párból álló költőtelepek kiemelt természetvédelmi értéket képviselnek. A partoldalakra ásott, akár 2 méter hosszú alagút végén kiszélesedő üreg védett helyet biztosít a páronként 6-7 tojásból álló fészkalj számára.

A **kanalagém** kifejezetten sekélyvízű vizes élőhelyekhez kötődik, életmódja is ehhez alkalmazkodott. A sűrű nádasokban kialakuló nyílt felületeken több pár, egymás mellett telepesen, gyakran közös alapra építi fészket. A fészkaljak fennmaradásához nagyban hozzájárul az állandó vízborítás, mely távol tartja a fiókákat fenyegető ragadozó emlősöket.

A **rétisas** elsősorban vizes élőhelyeken szerzi táplálékát, ezért főleg a vízpartokhoz közeli magas, koros erdőkben keres költőhelyet. Állandó beszállófolyosót fenntartva, a fák csúcsához közeli ágvillaiban építi hatalmas, akár évtizedekig szolgáló fészket. A párok átlagosan 2 fiókát nevelnek. A fészkelés sikeréhez hozzájáruló zavartalan körülmények biztosítása a hazai természetvédelem kiemelt feladata.

Interaktív elemek:

- Költöztető – vajatban mozgó elemek

A táblán 4 db vajatban mozgatható, névvel ellátott madárfajokat ábrázoló korong kap helyet. A játék célja a korongok elhúzásával az egyes madárfajok megfelelő – a tábla két szélén grafikusán megjelenő - fészektípushoz való társítása. A megoldást a szöveges tartalom rejti.

- Kukucs! – formára vágott átfordítható elemek

A táblán grafikusán ábrázolt fészkekhez kapcsolódóan (4 db) formára vágott átfordítható elemek kapnak helyet, melyek felső nyomatán valamely a fészket takaró tájelem (nádas, faág, stb.) grafikája jelenik meg. Az elemek átfordításával az adott madárfaj fészkének és fiókáinak grafikus megjelenítése válik láthatóvá.

Megjelenítendő fajok:

- függőcinege (*Remiz pendulinus*)
- gyurgyalag (*Merops piaster*)
- kanalasgém (*Platalea leucorodia*)
- rétisas (*Haliaeetus albicilla*)

3. „Odútípusok másképpen” – interaktív szabadtéri kiállítás

Cél: A meglévő odútípusokat bemutató kültéri kiállítás felújítása, ismeretanyagának újragondolása, interaktív megoldásokkal történő bővítése.

a) **Mesterséges odútípusok** – szabadtéri kiállítás

Az egyes fajokhoz tartozó mesterséges odútípusok kiállítása, melyek kialakítása és anyaghasználata megegyezik a gyakorlatban is alkalmazottakhoz.

Bemutatott odútípusok:

- „A” odútípus
- „B” odútípus
- „D” odútípus
- „C” odútípus
- Gyöngybagoly költőláda
- Denevérodú

b) **Tudod-e?** – interaktív elemek

Az egyes odútípusok mellett egy-egy (6 db) kisméretű, döntött síkú táblába épített feltolható elem kerül telepítésre. A mozgó elem felső nyomatán az adott típus rövid leírása olvasható, felette pedig a típus neve (sorszám). Az elem feltolásával a beköltöző fajok névvel ellátott fotói válnak láthatóvá. Ezeken kívül egy hasonló kialakítású tájékoztató tábla kap helyet (1 db), amelyen a témakört általánosan bevezető szöveges tartalom szerepel.

Szöveges tartalom vázlatos ismertetése:

Bevezető

A hazánkban előforduló odúlakó madarak, illetve a koros fák odvaiban meghúzódó emlősfajok egy része természetes élőhelyeik felaprózódása, elszigetelődése miatt településeinken kényszerül menedékre lelni. A természetvédelmi problémát mesterséges odúk kihelyezésével szükséges orvosolni. A fajok testméretétől és életmódjától függően eltérő kialakítású odútípusok szolgálják a megtelepedésüket. Ismerd meg, melyek ezek, és kiknek jelentenek átmeneti otthont!

„A” odútípus

Az apró termetű cinege fajok számára kialakított odú kerek röpnylésének átmérője szűk, 2.8 cm. A befogadó madárfajok méretéhez igazodva a hazánkban alkalmazott mesterséges költőhelyek közül ez a legkisebb alapterületű típus.

„B” odútípus

A legszélesebb körben használt madárodú az előző típushoz hasonló kialakítású, de valamivel nagyobb, 3.4 cm átmérőjű beröplő nyílással rendelkezik. Legszívesebben a településeken gyakran előforduló, jó alkalmazkodó képességű énekes madárfajok telepednek meg benne.

„D” odútípus

A kerek röpnylésű típusok közül legnagyobb méretű költőhely. Gyakori vendégei között a közeli szántókról, gyepekről táplálék reményében érkező, könnyen alkalmazkodó madárfajok szerepelnek. Ha azonban nagyobb nyílást alakítunk ki, egyes bagolyfélék is szívesen megtelepednek benne.

„C” odútípus

Az előzőektől eltérő kialakítású odútípust nem hagyományosan odúköltő, hanem partfalak és sziklák üregeiben fészkelő, kistestű énekesmadarak foglalják el. A természetes költőhelyi körülmények imitálásához teljes fedettség, és vízszintes röpnylés biztosítása szükséges.

Gyöngybagoly költőláda

Kifejezetten településekhez kötődő, leggyakrabban templomokban költő madárfajunk a gyöngybagoly. A téli hónapokban jelentősen visszaszoruló állomány megóvása érdekében kihelyezett költőládák sokszor a költésből kiszoruló hím védelmét szolgáló pihenőládaival egészülnek ki. A fajok megfigyelését ellenőrző rekesz és zárható ajtó teszi lehetővé.

Denevérodú

Az egész Európában veszélyeztetett denevérek gyakran keresnek menedéket

házak padlásain. A védett fajok megóvásához mesterséges denevérodúk kihelyezésével járulhatunk hozzá. A láda alján kialakított bejáraton keresztlécek, vagy drótháló segíti a denevérek megtelepedését.

Megjelenítendő fajok:

- kék cinege, barátcinege
- széncinege, nyaktekercs, házi veréb, mezei veréb, csuszka
- seregély, búbosbanka, szalakóta, macskabagoly, füleskuvik
- vörösbegy, barázdabillegető, ökörszem, házi rozsdafarkú, kerti rozsdafarú
- gyöngybagoly
- nagy patkósdenevér, csonkafülű denevér, közönséges késeidenevér, szürke hosszúfülű denevér